

УДК 343.13

Лук'янчиков Є. Д. Правове регулювання перевірки інформації про кримінальні правопорушення / Є. Д. Лук'янчиков // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 4 грудня 2015 р.) – Харків : ХНУВС, 2015. – 57-61.

Кримінальне провадження за чинним КПК України поділяється на – досудове та судове. Проте в п. 10 ст. 3 КПК перша частина провадження має назву досудове розслідування. У цьому зв'язку постає питання про співвідношення понять досудове провадження та досудове розслідування.

Досудове розслідування є стадією кримінального провадження, початок якої пов'язано із внесенням відомостей про злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Законодавець чітко визначає суб'єктів, які наділені правом вносити відомості про злочин до ЄРДР і термін для цього (не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про його вчинення або самостійного виявлення відомостей про це з будь-якого джерела).

Переважна кількість заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення надходить до органів внутрішніх справ, як правило, їх чергової частини. Значна їх частина не містить відомостей про ознаки злочину, а вказує на інші правопорушення (адміністративні, дисциплінарні тощо). В результаті первинної перевірки відомості, що у них містяться не підтверджуються і заяви не передаються слідчим для прийняття рішення про необхідність досудового розслідування та внесення їх до ЄРДР. На цій підставі окремі науковці вважають, що не всі заяви та повідомлення про вчинення кримінальних правопорушень вносяться до ЄРДР, а відповідно, не завжди за ними розпочинається розслідування. З цього приводу слід підтримати думку Л. М. Лобойка, який зазначає, що реєстрація заяв про злочини і реєстрація злочинів є різними поняттями. Відомості про кількість внесених до ЄРДР заяв про злочини свідчать, що в умовах дії нового КПК значно більше осіб ніж раніше отримали можливість захистити свої порушені права у межах кримінального провадження [1, с].

З метою упорядкування розглядуваної діяльності, наказом МВС України від 19.11.2012 № 1050 затверджено Інструкцію про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особистості заявника, здійснюється цілодобово негайно тим органом внутрішніх справ, до якого вони надійшли.

Анонімні листи, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, реєструються лише в підрозділах документального забезпечення і передаються за резолюцією керівника органу внутрішніх справ або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання при розкритті злочинів.

Перевірка інформації, що міститься в заявах або повідомленнях про кримінальні правопорушення проводиться уповноваженими працівниками чергових частин, перелік яких визначено Інструкцією. Оперативний черговий, отримавши заяву чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію зобов'язаний відразу зареєструвати її в журналі Єдиного обліку та направити на місце події слідчо-оперативну групу чи оперативну групу.

Заяви або повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинення кримінального правопорушення та іншої події можуть бути усними або письмовими. Усні заяви про вчинення кримінального правопорушення заносяться до протоколу, форма якого наведена у додатку до Інструкції. Протокол підписують заявник та особа, яка прийняла заяву. Заявника підпис попереджають про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену ст. 383 КК України.

Заяви і повідомлення, у яких відсутні відомості про злочин, після реєстрації в журналі ЄО оперативний черговий доповідає начальникові органу внутрішніх справ для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України

«Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Якщо начальник органу внутрішніх справ встановить, що заява чи повідомлення містять відомості про злочин, він за своєю резолюцією (не пізніше однієї доби з часу реєстрації заяви в ЄО) повертає її до чергової частини для негайної передачі начальнику слідчого підрозділу, що створює додаткові гарантії захисту прав та законних інтересів заявника.

Отже, перед тим як інформація про злочин надійде до слідчого вона підлягає перевірці з боку оперативного чергового та підпорядкованих йому осіб, а також керівника органу внутрішніх справ. Це дозволяє зменшити навантаження на слідчого, зосередити його увагу на роботі над дійсними а не уявними злочинами.

До прийняття КПК 2012 р. подібна діяльність здійснювалась в стадії порушення кримінальної справи, яку розглядали як фільтр до стадії досудового розслідування. Термін такої перевірки міг тривати до 10 діб і обумовлювався об'єктивними обставинами правопорушення, необхідністю отримати достатню інформацію для прийняття процесуального рішення. Здійснювалась вона обмеженими процесуальними засобами, які були названі у законі. Як і сьогодні єдиною слідчою дією для перевірки інформації про злочин був огляд місця події у невідкладних випадках. Підсумковим процесуальним рішенням була постанова про порушення кримінальної справи або відмову у цьому.

Чинним КПК внесено зміни у такий порядок. Після перевірки заяви або повідомлення про злочин оперативним черговим її передають слідчому, який у журналі ЄО ставить відмітку про час та дату її отримання, посаду, прізвище та підпис, вносить в електронному вигляді, відомості про реєстраційний номер журналу ЄО, номер кримінального провадження, дату та годину перенесення заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншої події до ЄРДР. Контроль за достовірністю внесених відомостей забезпечує працівник підрозділу інформаційно-аналітичного забезпечення (п. 3.13 Інструкції).

Внесення слідчим відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР слід розглядати як процесуальне рішення. Його форма не узгоджується з вимогами ч. 3 ст. 110 КПК, згідно з якою рішення слідчого приймаються у формі мотивованої постанови, а її відсутність робить неможливим оскарження факту початку досудового розслідування.

Піддавши аналізу вихідну інформацію слідчий доходить висновку, що вона вказує на ознаки злочину, який потребує досудового розслідування і вносить відомості до ЄРДР. З цього часу він може застосовувати усі засоби пізнавальної діяльності, що передбачені КПК для встановлення обставин злочину і особи, що його вчинила.

Висновок. Порядок і терміни перевірки інформації для прийняття рішення про внесення відомостей до ЄРДР мають бути врегульовані не наказом, а внесенням відповідних змін у ст. 214 КПК України. Можна повернутися до тих термінів, що визначалися в КПК 1960 р. і пройшли перевірку часом. За загальним правилом рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР має бути прийняте негайно, але не пізніше 3 діб з моменту внесення до Єдиного обліку. Коли відомостей для прийняття рішення недостатньо, перевірка здійснюється посадовими особами органу внутрішніх справ у строк не більше 10 діб шляхом відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб або витребування необхідних документів.

Список використаних джерел:

1. Лобойко Л. М. Реалізація норм чинного КПК України щодо досудового провадження: окремі аспекти / Л. М. Лобойко // Право України. – 2013. - № 11. – С. 22-31

Одержано _____ 2015